A/A: 1226359
Εντυπο: ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
Ημ/νία: 16/12/2004
Σελίδα: 32,33
Κατηγορία: Τέχνης έργα

Πολιτισμός ενάντια στο ρεύμα στην Κύπρο

Της ΣΩΤΗΡΙΑΣ ΜΑΤΖΙΡΗ
ΛΕΜΕΣΟΣ

Με τα πρώτα χιόνια στο Τρόοδος και με το θερμόμετρο να κατεβαίνει στο πρωτοφανές 5ο υπό το μηδέν, «σαν πεσκέσι της πρώτης ευρωπαϊκής χρονιάς», όπως γράφει ο ανταποκριτής μας στη Λευκωσία, βρεθήκαμε στη Λεμεσό για τις εναρκτήριες χειμερινές παραστάσεις δύο θεάτρων που μετρούν στη θεατρική ζωή της Κύπρου. ΕΘΑΛ (Εταιρεία Θεατρικής Ανάπτυξης Λεμεσού) και ο γνωστός μας ΘΟΚ (Θεατρικός Οργανισμός Κύπρου).

Με την αντικανονικά βίαιη επέλαση του χειμώνα (πρωτοσέλιδα «Πάγωσε η Κύπρος»), την αναγνώριση της Κυπριακής Δημοκρατίας από την Αγκυρα πριν από τη 17 Δεκέμβρη, το πιεστικό πρόγραμμα σύγκλισης με την Ευρώπη μέχρι το 2007 και με τον πληθωρισμό ως πρώτο θέμα, δεν μένουν πολλά περιθώρια για την «ουτοπία» του θεάτρου. Εκτός εάν δεν ξεστρατίζει πολύ από την τηλεοπτική ρέγουλα με το ξεκούραστο εύπεπτο καλαμπουράκι και τα οικεία πρόσωπα.

Σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα του Κυπριακού Διεθνούς Ινστιτούτου Θεάτρου, μονάχα 1% των Κυπρίων είναι θεατρόφιλο, ενώ το 92% δεν πατά στο θέατρο. Παρά ταύτα, 33 καινούργιες παραγωγές το 2003-04 για τη μικρή Κύπρο των 680.000 κατοίκων. Ευτυχώς, κάποιοι επιμένουν.

Εννοείται πως η αγορά δεν δύναται να συντηρήσει θεατρική ζωή χωρίς την αρωγή της πολιτείας, η οποία πληρώνει για τη θεατρική αγωγή μιας μειοψηφίας, όπως είθισται σε προηγμένους λαούς. Πόσω μάλλον όταν σε μια ημικατεχόμενη χώρα, απομονωμένη στα ακριτικά σύνορα της Ευρώπης, με τη διχοτόμηση αναφομοίωτη στο επίκεντρο της επικαιρότητας εδώ και 30 χρόνια, το θέατρο έχει και την επιπρόσθετη αποστολή να στηρίξει τον πνευματικό πολιτισμό. Γι' αυτό, είθε να είναι παροδική η μείωση του κρατικού προϋπολογισμού για το θέατρο -πρώτη φορά τα τελευταία 20 χρόνια.

Η προσπάθεια ορισμένων ανθρώπων να καλλιεργήσουν θεατρικό πολιτισμό ενάντια στο ρεύμα είναι αξιοθαύμαστη. Ξεκίνησε επίσημα το 1961 με ΟΘΑΚ και ΡΙΚ, για να εδραιωθεί το 1971 με την ίδρυση του πρώτου Κρατικού Θεάτρου της χώρας, του ΘΟΚ. Οργανισμός πολυετής, ιστορικός, γόνιμος, πληθωρικός, όσο και συχνά έντονα αμφισβητούμενος. Σήμερα ο ΘΟΚ, ενώ είναι ακόμη ένα «μικρό υπουργείο Πολιτισμού» που διαχειρίζεται και διανέμει τα κρατικά κονδύλια στα υπόλοιπα επιχορηγούμενα θέατρα της Κύπρου, κρατώντας για τον εαυτό του τη μερίδα του λέοντος (87%), βρίσκεται σε αναγκαστική περιοδεία, ξεσπιτωμένος από το 2002, όταν ανακοινώθηκε το σχέδιο ανακαίνισης του Δημοτικού Θεάτρου Λευκωσίας, μόνιμης έδρας του ΘΟΚ από ιδρύσεώς του. Οι εργασίες δεν ξεκίνησαν και το πρώτο θέατρο της χώρας κάνει πρόβες σε αποθήκες και γήπεδα, ενώ περιπλανιέται σαν μπουλούκι πολυτελείας φιλοξενούμενο στις νοικοκυρεμένες, σύγχρονες, αίθουσες της Λεμεσού, της Λάρνακας, της Πάφου και του Στροβόλου. Η εκδίκηση των καταφρονεμένων;

ΘΟΚ καθ' οδόν

Πάντως, το στάτους του ανέστιου δεν επέβαλε εκπτώσεις στην πολυμορφία του ρεπερτορίου με εφτά πολυπρόσωπες πρεμιέρες το 2003-04 και μια φιλόδοξη υπερπαραγωγή, ούτε -όπως διαπιστώσαμε- στην ποιότητα των παραστάσεων. Το «Ετσι είναι αν έτσι νομίζετε» (1917), η αειθαλής φάρσα του Πιραντέλο για την υποκειμενικότητα της αλήθειας, σε σκηνοθεσία Μόνικας Βασιλείου, είχε το γκλάμορ της πρώτης σκηνής σε αυτοπεποίθηση και χλιδή κοστουμιών (Λάκης Γενεθλής) και τη συλλογική ευφορία ενός ανσάμπλ που, ενάντια στις φήμες, δείχνει να ανανεώνεται συνεχώς. Δεκατέσσερις φωτεινές και άρτιες ερμηνείες μέχρι τον πιο μικρό ρόλο έδιναν την εντύπωση συστράτευσης της πλειονότητας του υποκριτικού δυναμικού του κυπριακού θεάτρου.

Στο πάμφωτο συνθετικό σκηνικό, σαν παιδικό κέικ πασπαλισμένο με ζάχαρη, μια αργόσχολη παρέα αστών της επαρχίας πηγαινοέρχεται σαν σμήνος φασαριόζικων πουλιών ανάμεσα στις ζοφερές αποκαλύψεις για τους μυστηριώδεις καινούργιους γείτονες και την ακύρωσή τους.

Οι ηθοποιοί ανταποκρίνονται στο θρίλερ της σχετικότητας με την κελαρυστή ιλαρότητα της αναισθησίας. Αντίστιξη στο πολυμήχανο πλην ανόητο «στρατηγείο συνωμοτών», η αρχοντική, τυραννισμένη κυρία Φρόλα (έξοχη Ιωάννα Καμμένου Σιαφκάλη), εκπροσωπεί τη στυφή υπόνοια ότι η κοινή λογική είναι μια απάτη. Και ενόψει των νέων αμερικανικών πολέμων, κάτι περισσότερο: ο τραγικός θρίαμβος της διαστροφής. Παίζουν: Γιώργος Μουαίμης, Λένια Σορόκου, Ανδρέας Βασιλείου, Γιολάντα Χριστοδούλου κ.ά.

ΕΘΑΛ - ένα θαύμα της θέλησης

Αν είναι ευχάριστη έκπληξη ότι ο ΘΟΚ κρατά κόντρα στα ζόρια με παραστάσεις επιπέδου, το σπουδαίο συντελείται στον νευότευκτο Τεχνοχώρο της ΕΘΑΛ. Το ανακαινισμένο κτίριο με πρώτη και δεύτερη σκηνή, ένα δώρο στην τοπική κοινωνία από τον Δήμο Λεμεσού και με κύριο οικονομικό αρωγό το υπουργείου Πολιτισμού και το Συνεργατικό Ταμιευτήριο Λεμεσού, εξελίσσεται σε υπόδειγμα αποκέντρωσης, δυναμικό πολιτιστικό πυρήνα στη ζωή της επαρχίας και κύριο εξισορροπιστικό παράγοντα στο παλιό μονοπώλιο του ΘΟΚ.

Η ΕΘΑΛ ιδρύθηκε το 1988 σε ένα περιβάλλον θεατρικά συντηρητικό και μάλλον «ανόρεχτο», του οποίου η επαφή με το θέατρο ανάγεται παραδοσιακά στους σποραδικούς περιοδεύοντες ελλαδικούς θιάσους ή σε ερασιτεχνικές λεμεσιανές απόπειρες σε καφενεία και αίθουσες σωματείων. Την τελευταία πενταετία παρατηρείται μια εντυπωσιακή ανοδική πορεία επαναπροσδιορισμού της ταυτότητας του θεάτρου, με την ίδρυση δεύτερης σκηνής και μιας παιδικής, την ακάματη προώθηση ενός φιλέρευνου, ποικίλου ρεπερτορίου με γνώμονα την καλλιτεχνική πρόκληση και όχι τις σειρήνες της εμπορικότητας και με αποκορύφωμα την απόκτηση μόνιμης θεατρικής στέγης.

Βέβαια, τα θαύματα δεν πέφτουν από τον ουρανό, αλλά δρομολογούνται από φιλόδοξους, πολυπράγμονες, ανυποχώρητους οραματιστές, όπως, σύμφωνα με τα γεγονότα, αποδεικνύεται ο 47χρονος Πειραιώτης Μηνάς Τίγκιλης, σκηνοθέτης, θεατρολόγος, ηθοποιός και από το 1999 καλλιτεχνικός διευθυντής της ΕΘΑΛ. Οι Αγγλοι λένε «αν η πίτα είναι καλή, θα φανεί όταν τη φας». Για τον ξένο επισκέπτη όλα τα παραπάνω είναι ευσεβείς θεωρίες μέχρι αποδείξεως του εναντίου.

Σάρκα ή ουρανίσκος;

Δύο ιδιαίτερες παραστάσεις σε τρεις μέρες συνιστούν σοβαρό τεκμήριο εμπιστοσύνης. Είχαμε δει τις «Επικίνδυνες μαγειρικές» του Ανδρέα Στάικου σε μια εξεζητημένη εκδοχή στην Αθήνα προ διετίας, όπου οι περίτεχνες καντρίλιες

γλώσσας και πόζας τους είχαν την επιδερμικότητα της διογκωμένης υπερβολής και της αφερέγγυας ρητορείας. Οι «Μαγειρικές» είναι ένα πεδίο ελευθερίας με λεκτικά παιχνίδια που θέλουν να είναι ρηχά και δραστηριότητες χωρίς ψυχολογικούς υπαινιγμούς. Τρεις χαρακτήρες προσποιούνται τους φορείς αισθήσεων (σάρκας, ουρανίσκου), ενώ δεν είναι παρά γλωσσικές επιφάνειες, λόγος κομψός και «ασυνεπής», λαγνεία ως σχήμα λόγου.

Η παράσταση της Λεμεσού, σκηνοθεσία Γιώργου Μουαίμη, εξωστρεφής και καθημερινή και γι' αυτό πιο παρανοϊκή, μας δώρισε ένα απολαυστικό δίωρο σουρεαλισμού και «ανηθικότητας». Μηνάς Τίγκιλης, ένας σατανικός μονομάχος της κατσαρόλας με τιράντες και γυαλιστερή φαλακρίτσα, Πολύκαρπος Πολυκάρπου ο ήρεμος αλλά ακλόνητος αντίζηλος και η εκπληκτική μοιχαλίδα της 24χρονης Σαλώμης Αροδίτου -τρεις κατά φαντασίαν εραστές με τη φυσικότητα και τη γαιώδη χάρη που χρειαζόταν για να απογειωθεί ο παιγνιώδης εγκεφαλικός αισθησιασμός τριών δανδήδων της απόλαυσης.

Αντίστοιχα αξιόλογη, λιγότερο ερμητική από την αθηναϊκή εκδοχή, ήταν η μεταφορά του «Ατσαλιού» της Σκοτσέζας Ρόνα Μάνροου, σκηνοθεσία Βαρνάβα Κυριαζή, δυστυχώς σε ένα εντελώς άχαρο συνθετικό σκηνικό -μια αδυναμία και των τριών παραστάσεων.

Ανάμεσα σε «έργο φυλακής» και ψυχολογικό θρίλερ, με κάμποσες ζοφερές απορίες μοιραία αναπάντητες (τι δρομολογεί την «κακιά στιγμή»;), η παράσταση σκιαγραφεί με λιτότητα και ελεγχόμενη δυναμική τις πέντε συναντήσεις μιας βαρυποινίτισσας (Πόπη Αβραάμ) με την κόρη της (Ελένη Μυλωνά), κάτω από τα άγρυπνα βλέμματα των δεσμοφυλάκων (Δανάη Χρήστου, Λουκάς Πραστίνης). Υπόδειγμα καλοδουλεμένης λεπτομέρειας και διαύγειας η ερμηνεία της κ. Αβραμάμ (που υποδύεται και τη Λυσιστράτη στα τουρκικά στα Κατεχόμενα). Στο τέλος, όταν μάνα και κόρη (στην οποία ο φόνος του πατέρα άφησε μια περίεργη αμνησία) σμίγουν τα κεφάλια χωρίς λέξη αντίθετα πάνω στο τραπέζι, σαν μετάγγιση μνήμης, είναι μια λεπτομέρεια που δεν φεύγει γρήγορα από τον νου...

Λεζάντες:

- Από το «Ατσάλι» στο νέο θέατρο της ΕΘΑΛ
- Από τις «Μαγειρικές» του Ανδρέα Στάικου

Διάφορα: ΚΡΙΤΙΚΗ ΘΕΑΤΡΟΥ
Πηγή: ΕΛΕΥΘΕΡΟΤΥΠΙΑ
Θέμα: ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΟ